

Аналізуючи отриману інформацію зазначимо наступне: на одну дитину старшого дошкільного віку припадає 1,5 випадків захворювань, кількість пропущених днів 1 дитиною цієї вікової категорії по хворобі становить 13, серед дітей середнього дошкільного віку на одну дитину припадає 1,7 випадків захворювань, а пропусків по хворобі – 15 на рік, щодо молодших дошкільнят, то випадків захворювань на одну дитину – 1,9, а пропущених днів – 18.

Крім аналізу кількості пропущених днів та кількості випадків через хворобу, нами виявлено загальну захворюваність досліджуваного контингенту дітей. Так у дітей молодшого дошкільного віку загальна захворюваність становила 1700 випадків на 1000 дітей відповідного віку, у дітей середнього дошкільного віку 1798 та у старших дошкільнят – 1500 відповідно. Отримані показники загальної захворюваності відповідають середнім величинам по Україні.

Висновки. Таким чином у результаті дослідження нами встановлено, що упродовж року на загальну кількість дітей 1672 зафіксовано 2843 випадків захворювань. Слід відзначити, що на одну дитину старшого дошкільного віку припадає 1,5 випадків захворювань, кількість пропущених днів 1 дитиною цієї вікової категорії по хворобі становить 13, серед дітей середнього дошкільного віку на одну дитину припадає 1,7 випадків захворювань, а пропусків по хворобі – 15 на рік, щодо молодших дошкільнят, то випадків захворювань на одну дитину – 1,9, а пропущених днів – 18. Найчастіше діти всіх вікових категорій хворіють на вірусні респіраторні захворювання (71,6 % в структурі захворювань).

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні і оцінці показників фізичного розвитку досліджуваного контингенту дітей.

Література

1. Александров, О. О. Статистичний аналіз захворюваності населення України [Текст] / О. О. Александров, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – 2014–2015. – С. 32 – 36.
2. Лук'янова О.М. Проблеми здоров'я здорової дитини та наукові аспекти профілактики його порушень // Мистецтво лікування. – 2005. – № 2. – С. 6–15.
3. Олексюк О. Б. Динаміка захворюваності дітей Львівської області / О. Б. Олексюк // Історичні, економічні, соціально-філософські та освітні аспекти розвитку охорони здоров'я : матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції. – Х. : ХНМУ, 2013. – С. 101–104.
4. Панчишин Н. Я. захворювання дитячого населення України та чинники, які впливають на здоров'я дітей / Н. Я. Панчишин, В. Л. Мсірнова, О. Я. Галицька-Хархаліс // Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології. – 2011. – № 2. – С. 131–132.
5. Пасічник В. М. Удосконалення фізичних і розумових здібностей у фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку з використанням інтегрально-розвивальних м'ячів [Текст] : дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Пасічник Вікторія Михайлівна. – Л., 2014. – 298 с.
6. Спирин В. К. Методика оздоровительной физической тренировки индивидуальной направленности для детей школьного возраста: монография / В. К. Спирин – Великие Луки, 2002. – 175 с.
7. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік / за ред. Шафранського В.В.; МОЗ України. – Київ, 2016. – 452 с.
8. Ben-Shlomo Y., Kuh D. A life course approach to chronic disease epidemiology: conceptual models, empirical challenges and interdisciplinary perspectives // Int. J. Epidemiol. – 2002. – 31. – P. 285–293.
9. Il'ina I.S. Adaptatsiya rebenka k detskomu sadu. Obshcheniye, rech', emotsional'noye razvitiye. – М., 2008.
10. Krutsevich T. Content and organization of physical education in the context of formation of integrated harmoniously developed personality of preschool child / T. Krutsevich, N. Pangelova // Life and movement. – nr. 1(3). – 2013. P. 3–7.
11. Reshchikov V. A. Stan zdorov'ya ditey doshkil'noho viku v promyslovomu rehioni ta shlyakhy yoho polipshennya avtoref. dys... kand. med. nauk: 14.01.10 / Reshchikov Vitaliy Anatoliyovych. – КН., 2007. – 16 с.
12. Pasichnyk Viktoria Effectiveness of integral-developmental balls use in complex development of physical and mental abilities of senior preschool age children / Viktoria Pasichnyk, Valeryi Melnyk, Levkiv Volodymyr, Kovtsyn Vasyl // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – Vol. 15, is. 4. – P. 775 – 780.
13. Pasichnik V.M. Suchasni igrovi tekhnologii z yelementami vidiv sportu u fizichnomu vikhovanni ditey doshkil'nogo viku / Pasichnik V.M., Pitin M. P., Zgoba V. L. // Naukoviy chasopis natsional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni M. P. Dragomanova. Seriya № 15 «Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoi kul'turi / fizichna kul'tura i sport» zb. naukovikh prats' / za red. O. V. Timoshenka. – К., 2016. – Vip. 10 (80) 16. – S.88–93.
14. Wilczkowski E. Wychowanil firyczne dzieci w wieku przedszkolnym / E. Wilczkowski. – Piotrkow Trybunalski, 2012. – 286 р.

УДК 378.147:[37.011.3 – 051:796]

Переверзева С. В., Марчик В. І., Василенко В. В.
Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг

ФОРМИ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

Анотація. В роботі вивчалися форми позааудиторної роботи, що сприяють формуванню готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійного саморозвитку, ефективними визначено такі: залучення студентів на

волонтерських засадах до планування, організація і здійснення спортивно-масової роботи у вузі та контролю за станом здоров'я тих, хто займається, формування вмінь у користуванні та підтриманні у відповідному стані спортивного інвентарю, обладнання, бази.

Ключові слова: готовність, професійна діяльність, професійний саморозвиток, позааудиторна робота, фізична культура, фахова підготовка.

Аннотація. *Переверзева С. В., Марчик В. И., Василенко В. В. Формы внеаудиторной работы в формировании готовности будущих учителей физической культуры к профессиональному саморазвитию. В работе изучались формы внеаудиторной работы, способствующие формированию готовности будущих учителей физической культуры к профессиональному саморазвитию. Определены эффективные формы, среди них такие: привлечение студентов на волонтерских началах к планированию, организации и проведению спортивно-массовой работы в вузе, осуществление контроля состояния здоровья занимающихся, формирование умений в использовании и поддержании в соответствующем состоянии спортивного инвентаря, оборудования, базы.*

Ключевые слова: *готовность, профессиональная деятельность, профессиональное саморазвитие, позааудиторная работа, физическая культура, профессиональная подготовка.*

Annotation. *Pereverzeva S. V., Marchik V. I., Vasilenko V. V. From the extracurricular work on the formation of preparedness for future teachers of physical culture to professional self-development. In the article the problem of the use of effective forms of extracurricular physical training future teachers with the formation of readiness for professional self-development considered. The authors summarizing and systematizing data of scientific literature define student's professional self-development conscious professional activities as individual.*

Prescribed form and teaching methods that make it possible to succeed in the educational process at the university, sees personally oriented training and education of awareness of the value of physical culture and sports in extracurricular time.

Characterized extracurricular work as the formation of future teachers of physical training of readiness for professional self-improvement in higher education; professional and social ones; competitive professional training; assistance in the formation of special competence - mastering the subject sector high, tracking and critical understanding of theory and practice, demonstrate originality and creativity

The problems of forming positive attitude of students to extracurricular vocational guidance identified, and the ways of positive influence, besides creating conditions to attract future teachers of physical training on a voluntary basis in the planning, organization and implementation of mass sports in high school in extracurricular time.

Effective, the following forms of extracurricular work as involving students volunteer in the planning, organization and implementation of mass sports in high school, organization monitoring the health condition of formation of skills to use and supported by the respective state sports equipment, equipment base.

Key words: *readiness, professional activity, professional self-development, extracurricular work, physical education, professional training.*

Постановка проблеми. Одним із завдань вищої школи України є забезпечення набуття студентами знань з певної галузі наук та підготовка їх до професійної діяльності. Пошуки шляхів ефективного використання позааудиторної роботи з метою формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійного саморозвитку сприятиме підвищенню рівня фахової підготовки і конкурентоздатності молодого спеціаліста на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасною наукою стверджується, що професійна спрямованість навчання сприяє усвідомленню студентами важливості знань для успішного оволодіння професією. Застосування міждисциплінарного підходу у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців розглядається як частина загальної проблеми підвищення рівня професійної компетентності випускників вищих навчальних закладів [9, с. 367].

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності спрямоване на забезпечення мотиваційної установки студентів, створення активного позитивного ставлення до зміцнення і збереження здоров'я школярів, організацію науково-дослідницької діяльності студентів, створення відповідних педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців [2, с. 29]. Зазначаються показники, які дають можливість виділити рівні сформованості готовності вчителя до інноваційного навчання, а саме: інформаційний, пробно-пошуковий, творчий, кожен з яких визначає ступінь особистісної та функціональної готовності педагога [4, с. 12]. Автори в представленій роботі підтверджують ефективність формування дослідницьких здібностей майбутнього вчителя під час проходження педагогічної практики [8].

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій при плануванні, організації та проведенні занять з фізичного виховання зі студентами сприяє розвитку у майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту пізнавальної самостійності, активності, підвищення професійної компетентності, забезпечення «освіти через усе життя» як єдиної можливості бути конкурентоспроможним на ринку фізкультурних послуг за будь-яких соціально-економічних умов [5, 416].

В. І. Бабіч, розглядаючи студента як об'єкта педагогічної системи, здійснює характеристику майбутнього вчителя в контексті встановлених до нього вимог, що забезпечують стан його готовності через науково-теоретичну готовність (сукупність знань, які реалізуються у відповідних умовах), практичну готовність (наявність відповідних умінь), психологічну готовність (наявність у студентів мотивації) та психофізіологічну (наявність професійно важливих якостей, серед яких емпатія та стратегічне мислення) [1, с. 263]. Під час позааудиторної роботи, акцентує Шаповалова І. В., доцільно застосовувати дослідницький, евристичний, змагальний методи, організацію та управління самонавчанням, самостійну роботу, консультації.

У контексті позааудиторної роботи найдієвішими формами відзначено: індивідуальні та навчально-тренувальні заняття, диспути й дискусії з актуальних проблем фізичної культури та професійного самовдосконалення вчителя, наукові конференції, ділові ігри, майстер-класи, ведення щоденника самоконтролю, творчий звіт, моніторинг готовності до професійного самовдосконалення. Такі заходи, підкреслюється в роботі, забезпечують формування сучасних форм мислення, комунікативної культури та основ педагогічної діяльності.

Узагальненими критеріями оцінювання сформованості готовності майбутнього вчителя фізичної культури до професійного самовдосконалення є прояв інтелектуальної ініціативи; прагнення до постійного оновлення та поповнення знань, наявність оптимальної мотивації; рівень розвитку творчих здібностей і вмінь [7, с. 83].

Метою роботи стало визначення ефективних форм позааудиторної роботи, що спрямованні на формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійного саморозвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність у вищих навчальних закладах, що сприяє навчанню поза межами навчального розкладу і безпосередньо не пов'язана з навчальною програмою, називають позааудиторною роботою. Позааудиторну роботу для студентів не залежно від майбутньої спеціальності, зазначає Н. Я. Козлікowska, можна поділити на професійно та соціально спрямовану.

До першої категорії відносяться участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах, олімпіадах, конференціях. Така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача-куратора та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості. Позааудиторна робота другої категорії носить більш загальний, виховний характер і може поєднувати студентів різних спеціальностей. До неї відносяться, наприклад, спортивні секції, театральні та танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок та музеїв тощо [3].

Класифікацію методів й форм навчання у позааудиторній роботі щодо формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до професійного самовдосконалення у ВНЗ пропонує Шаповалова І. В. і підкреслює її значущість і підготовці конкурентоздатного фахівця. До методів відноситься: дослідницький, евристичний, змагальний, самоконтролю, організація та управління самонавчанням; до форм – самостійну роботу, наукові конференції, майстер-класи, спартакиади, самостійну роботу над складанням поурочних планів, написанням сценаріїв спортивних свят, змагань, ігрових проектів, розробку програми спортивної акції, творчий звіт, щоденник самоконтролю.

Самостійне виконання позааудиторних завдань з елементами творчості впливає на підвищення успішності навчання та мотивації до опанування педагогічними дисциплінами. Зазначається, що позааудиторна робота сприяє формуванню таких спеціальних компетенцій, як опанування предметною галуззю на високому рівні, критичне відстеження та осмислення розвитку теорії та практики, демонстрація оригінальності та творчого підходу тощо, володіння якими свідчить про готовність майбутніх учителів фізичної культури як конкурентоспроможних, компетентних і мобільних фахівців до майбутньої педагогічної діяльності [8, с. 137].

Існує проблема формування позитивного ставлення студентів до позааудиторної роботи професійного спрямування, оскільки не всі студенти мають бажання додатково витратити час і зусилля та організують свою навчальну діяльність безпосередньо до вимог навчальної програми. Звісно, такий контингент студентів частково лишає себе можливості у більш ефективному розвитку творчих та наукових здібностей, тому у використанні потенціалу позааудиторної роботи актуальним є створення таких умов, за яких виявлення та розвиток можливостей і здібностей студентів стали би для них необхідною потребою.

З метою формування позитивного ставлення студентів до позааудиторної роботи професійного спрямування необхідно пояснювати цілі роботи, впливати на точку зору цих цілей студентами, регулярно і спільно формувати у них вміння конкретизувати мету і розробляти завдання для її досягнення.

Професійний саморозвиток студента розглядаємо як свідому діяльність, яку він спрямовує на вдосконалення своєї особистості з урахуванням вимог обраної професії. Розвиток відповідних психофізичних якостей та набуття необхідних професійних умінь студента формуються протягом навчальної діяльності, кінцева мета якої є формування готовності до професійної діяльності.

Ефективність формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійного саморозвитку значної мірою залежить від використання форм і методів навчання, а також форми організації навчального процесу у виші. Цікавим з цієї точки зору є модель, запропонована С. Харченко, який процес навчання студентів представляє через блоки: лекційний (Л), індивідуальної роботи (І), семінарські та практичні (СП), педпрактики (П), самостійної роботи (С) і бачить ідеальну їх послідовність для результативного навчального процесу так: Л–С–І–С–СП–С–П [6, с. 263].

Одним із ефективних шляхів формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійного саморозвитку в процесі позааудиторної роботи є залучення їх на волонтерських засадах до планування, організації і здійснення спортивно-масової роботи у вузі, що відбувається у позанавчальний час.

Створення таких педагогічних умов у вищі, що максимально наближені до однієї із форм діяльності вчителя фізичної культури (позакласна робота в школі) буде впливати на підвищення мотивації навчання студентів, залучати їх до різноманітних видів роботи, і, як наслідок, отримуємо підвищення рівня знань, умінь, навичок, досвід творчої діяльності, підвищення ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності.

У зв'язку з цим, у березні 2017 року в педагогічному університеті серед спеціалістів і магістрів спеціальності «Початкова освіта» зі спеціалізацією «Фізична культура» було організовано анонімне анкетування (всього 13 осіб). Респондентам було запропоновано визначити види спорту за якими вони змогли би організувати та провести змагання. Аналіз відповідей визначив такі види за пріоритетами: легка атлетика, футбол, волейбол, баскетбол, піонербол і далі зазначаються

види спорту відповідно спортивної спеціалізації. Протягом навчання у вузі студентів залучали до суддівства найчастіше у змаганнях з легкої атлетики і, можливо, тому вони зазначають, що організація і проведення змагань з легкої атлетики викликали би найменші труднощі при порівнянні з іншими видами спорту.

Вихідний рівень різнопланових форм професійного саморозвитку студентів ми створюємо залученням особистості до засвоєння цінностей фізичної культури і спорту. В процесі навчально-виховної позааудиторної роботи студенти отримують досвід проведення функціональних проб та індексів у дослідженні фізичного стану людини, добір комплексу вправ за завданням викладача та для особистого використання, складання конспекту уроку (складний) за методичними рекомендаціями і творчий з доборою нестандартних засобів та інноваційних технологій освітнього процесу, обов'язкове проведення студентом тренування (підготовка, добір матеріалу, проведення, аналіз і оцінювання). Виготовлення спортивного інвентарю, виконання розмітки на спортивному майданчику, використання рухливих ігор з подальшим їх урізноманітненням в різних умовах. Використання такого арсеналу в становленні готовності викладача забезпечує навчально-пізнавальну діяльність, механізм адаптації, рефлексії і практичне надбання досвіду в позааудиторній роботі студентів, як майбутніх вчителів фізичної культури.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Аналіз методів і форм позааудиторної роботи у виші, показав, що позааудиторна спортивна робота, яка для інших спеціальностей має соціальне спрямування, для майбутніх вчителів фізичної культури виступає безпосередньо як підготовка у професійному напрямку. Ефективними формами позааудиторної роботи у формуванні готовності до професійного саморозвитку визначено залучення студентів на волонтерських засадах до планування, організації і здійснення спортивно-масової роботи у вузі та контролю за станом здоров'я, тих, хто займається, формування вмінь у користуванні та підтриманні у відповідному стані спортивного інвентарю, обладнання, бази.

Література

1. Козліковська Н. Я. Позааудиторна робота як складова вищої освіти [Електронний ресурс] / Н. Я. Козліковська. – Режим доступу : http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robota/Elektronni_vidannya/Act_problemi/2008/2/39.pdf
2. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика : монографія / С. Я. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 320 с.
3. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення у вищих навчальних закладах: дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» [Електронний ресурс] / І. В. Шаповалова. – Запоріжжя, 2016. – 246 с. – Режим доступу : http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/diss_Shaapoval.pdf
4. Bradley J. L. A dual step transfer model: Sport and non-sport extracurricular activities and the enhancement of academic achievement / J. L. Bradley, P. F. Conway // British Educational Research Journal. – 2016. – Т. 42. – №. 4. – С. 703-728.
5. Byelikova N. Organization of Volunteer Health-saving Activity of Future Specialists in Physical Education and Sport / N. Byelikova, S. Indyka // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2016. – №. 1 (33). – С. 29-33.
6. Chan Y. K. Investigating the relationship among extracurricular activities, learning approach and academic outcomes: A case study / Y. K. Chan // Active Learning in Higher Education. – 2016. – Т. 17. – №. 3. – С. 223- 233.
7. Extracurricular Activity for Students, its Benefits & Advantages www.gyanunlimited.com/.../extracurricular-activity.../5605/
8. Involvement in Extracurricular Activities: Identifying Differences in Perceptions of School Climate / A. Martinez, C. Coker, CD McMahon et al. // The Educational and Developmental Psychologist. – 2016. – Т. 33. – №. 01. – С. 70-84.
9. Volkovnytska T. Formation of professionally important personal qualities of the future social workers in extracurricular work / T. Volkovnytska // Уральский научный вестник. – 2016. – Т. 3. – С. 44-58.

УДК 796.06:796.077

Петренко І.В., Бондар А.С.
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

ЗАЛУЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО СПОРТИВНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано участь волонтерів в різних заходах та проектах, розкриті основні шляхи залучення населення для участі в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів (спортивних змагань), виявлено найбільш ефективні засоби залучення населення до спортивної волонтерської діяльності.

Ключові слова: волонтер, спортивне волонтерство, інформування, залучення, захід.

Анотація. Петренко І.В., Бондар А.С. *Организация привлечения населения к спортивной волонтерской деятельности.* В статье проанализированы показатели участия волонтеров в различных мероприятиях и проектах, раскрыты основные пути привлечения населения для участия в организации и проведении физкультурно-оздоровительных мероприятий (спортивных соревнований), выявлены наиболее эффективные способы привлечения населения к спортивной волонтерской деятельности. Исследованием установлено, что спортивное волонтерское движение активно начало развиваться в г. Харькове с 2012 г., основными участниками которого стали студенты Харьковской государственной академии физической культуры, с 2013 г. В Академии ведется целенаправленная подготовка спортивных волонтеров на кафедре менеджмента физической культуры, для этого разработана авторская программа их подготовки. Опрос жителей г. Харькова показал, что 47,7% опрошенных принимали участие в спортивных волонтерских проектах, при этом, основным источником информирования 54,4% респондентов считают социальные